

BERNIUKAS IŠ ORANO

1936–1955

Oranas įsikūręs nuostabioje vietoje, pusmėnulio formos įlankos viduryje; iš vienos pusės jį skalauja mėlyni Viduržemio jūros vandenys, iš kitos juosia snieguotos Atlaso kalnų viršūnės. Miestą dešimtajame amžiuje įkūrė arabų jūreiviai, vėliau užkariavo ispanai, paskui turkai, o galiausiai prancūzai, kai 1830-aisiais kolonizavo Alžyrą. Prancūzai išplėšė senuosius arabų kvartalus, perstatė miestą nuosaikiu kolonijiniu stiliumi, įprastu Šiaurės Afrikos pakrantėms, ir mėgino išugdyti tokią pat negyvą dvasią.

Alžyras buvo taip arti Europos, kad prancūzai čia lengvai importavo savo gyvenimo būdą, statė mokyklas, ligonines, netgi užmiesčio klubus. Kolonistai buvo studijavę Prancūzijos universitetuose ir pripažįstami tinkami tarnybai Prancūzijos kariuomenėje. Jie balsavo prancūzų rinkimuose: Alžyras buvo padalytas į tris *départements*, arba rinkimines apygardas, šalies gyventojai turėjo savo Nacionalinio susirinkimo atstovus Paryžiuje. Kai 1936 metais gimė Yves'as Saint Laurent'as, prancūzų naujakurio sūnus Orane gyveno beveik taip pat kaip mažas berniukas Prancūzijos provincijoje.

Šeima, Mathieu Saint Laurent'ai, buvo viena iškiliausių Orane. Yves'o proseneliai čia atvyko 1872-aisiais bėgdami iš Elzaso, Rytų Prancūzijos regiono; Vokietija jį aneksavo laimėjusi Pran-

cūzijos–Prūsijos karą. Priversti rinktis, ar pasilikti Elzase valdant vokiečiams, ar išsaugoti Prancūzijos pilietybę repatrijuojant į Alžyrą, tūkstančiai elzasiečių paliko šalį ir patraukė į Šiaurės Afriką. Daugelis, kaip filosofo Louiso Althussero¹ seneliai, atvyko be skatiko kišenėje. Mathieu Saint Laurent'ai buvo laimingesni. Gyvendami Kolmare, jie buvo žinomi kaip teisininkai ir teisėjai, dirbantys valstybės tarnyboje, ir gyrėsi tituluotu protėviu baronu Mathieu de Mauvièresu; Napoleonas jam suteikė titulą, kai šis vadovavo Napoleono santuokos ceremonijai su meiluže Josephine². Palikę Prancūziją, kad susikurtų naują gyvenimą Šiaurės Afrikoje, jie pasiėmė tai, ką turėjo Elzase – turtus ir statusą.

Alžyras buvo patogi šalis svetimšaliams gyventojams, ir šeima klestėjo, nes Oranas virto triukšmingu komerciniu centru, iš kurio kroviniai su miežiais, kviečiais ir Atlaso kalnų lygumose išaugusiais vaisiais laivais keliavo per Viduržemio jūrą į prancūzų ir ispanų uostus. Yves'o tėvas Charlesas buvo jauniausias iš penkių turtingo Orano verslininko Marie Juleso Mathieu Saint Laurent'o vaikų. Išlaikęs bakalauro egzaminus vietos licėjuje, Charlesas keletą metų studijavo teisę Marselyje, o po to grįžo į Oraną. Čia, nepaisydamas pagundos tapti teisininku, paskui tėvą pasuko į verslą ir įkūrė nedidelę draudimo agentūrą bei kino teatrų tinklą. Įpusėjęs trečiąją dešimtį, Charlesas buvo gražus vyras, rimto malonaus veido, išvaizdus ir įdegęs tarsi sportininkas. Tamsius plaukus jis tvarkingai šukavo į šoną ir visada stilingai rengėsi. Merginų jam niekada netrūko, tačiau jis nerodė ketinimų apsiraminti, kol vieną popietę kartu su draugais vaikštinėdamas miesto centre susipažino su Lucienne Andrée Wilbaux.

Lucienne buvo viena tų jaunų moterų, turinčių kiek per aštirus broožus, kad būtų saldžiai idealūs, tačiau jos taip puikiai

atlieka gražios moters vaidmenį, kad aplinkiniai su džiaugsmu tai priima. Būdama devyniolikos, ji labai stengėsi tobulinti savo išvaizdą, rūpinosi, kad makiažas būtų nepriekaištingas, kad rusvi plaukai kristų švelniomis garbanomis, ir puošė savo sukneles negailėdama papuošalų. Ją dar mažą tėvai, belgų inžinierius ir ispanė motina, išsiuntė į Oraną, antrą Alžyro miestą, pas tetą Renée, sėkmingo architekto našlę. Renée pasirūpino brangiu dukterėčios išsilavinimu ir atostogomis su turtingais giminaičiais Paryžiuje ir Kanuose. Nebuvo nė kalbos, kad baigusi mokyklą Lucienne užsidirbtų pragyvenimui: viskas, ko iš patrauklios merginos tikėtasi ketvirtąjį dešimtmetį, buvo tai, kad ji susiras tinkamą vyrą, kuris ja rūpintųsi, kaip padarė teta Renée, o Charlesas Mathieu Saint Laurent'as atrodė tobula perspektyva.

Jiedu susituokė 1935 metų liepos ketvirtąją. Jaunikis turėjo dvidešimt šešerius, o nuotaka dvidešimt. Po vestuvių jaunavedžiai įsikūrė erdviame name su vaizdu į jūrą elegantiškame Orano rajone, Sen Mišelyje; jis ribojosi su arabų kvartalu. Jaunos poros temperamentai labai skyrėsi. Charlesas buvo gana uždaras, charakteris išdavė elzasietišką kilmę, o Lucienne iš ispanės motinos buvo paveldėjusi šilumą ir kalbos spalvingumą. Tačiau jiedu atrodė patraukli pora – tvirtas Charleso vyriškumas papildė neramų žmonos moteriškumą. Lucienne vyrą įtraukė į nesi- baigiančias vakarienes, kokteilių vakarėlius ir teatro lankymus su kitomis jaunomis poromis, taip pat į atsiktinius pokylius užsieniečiams, kurie keliaudami užsukdavo į uostą.

Praėjus keletui mėnesių po vestuvių, Lucienne pastojo. Pirmasis vaikas gimė 1936-ųjų rugpjūčio pirmąją Džarselono klinikoje Orane. Berniukas buvo pakrikštytas Yves'u Henri Donatu Mathieu Saint Laurent'u. Komiškai panašus į savo tėvą, rudų

plaukų ir didelių mėlynų akių, mažasis Yves'as tapo tetų, senelių ir jų seserų numylėtiniu abiejose Wilboux ir Mathieu Saint Laurent'ų giminėse. Tėvai sūnų dievino, ypač motina. Jauniausia didelės linksmos šeimos atžala išsaugojo smagius vaikystės prisiminimus ir nepaprastai džiaugėsi susilaukęs sūnaus; Lucienne, augusi be tėvų, nepaprastai troško turėti savo vaikų. Stipriai prisirišusi prie sūnaus, troško suteikti jam emocinį saugumą, kurio, nors ir itin nuolaidžiavo, teta jai negalėjo suteikti.

Lucienne dažnai likdavo viena su kūdikiu, kai Charlesas išvažiuodavo tvarkyti draudimo verslo reikalų į Prancūziją arba tikrinti kino teatrų Tunise ir Maroke. Namų ruošoje padėdavo tarnai, o auklė pagelbėdavo rūpintis sūnumi. Lucienne dienas leido žaisdama su sūnumi ir planuodama naujus apdarus išvykoms su vyru. Jauna žmona taip pat uoliai rūpinosi savo išvaizda, kaip ir tada, kai buvo netekėjusi: mėgino naujas makiažo technikas, atidžiai studijavo prancūziškus mados žurnalus ir aptarinėjo sugalvotų suknelių detales su savo siuvėjomis. Dieną vilkėdavo dailių raštų palaidines ilgomis rankovėmis ir šiugždančius sijonus. Vakaraus jos apranga būdavo įmantresnė: ilgos suknelės su liemenį paryškinančiais korsetais ir pūstais sijonais, diržu aplink juosmenį, šaliu ant pečių ir aukštakulniais su dirželiais. Yves'as mėgo žiūrėti, kaip mama rengiasi, primygtinai reikalaudavo, kad ji ir teta pasirodytų jam vakare prieš eidamos iš namų. Po daug metų Lucienne pasakodavo istoriją, kaip keturmetis sūnelis nepritarė vienam iš tetos Renée drabužių. „Man atrodo, jis privertė ją persirengti ir pakeisti aksesuarus mažiausiai penkis ar šešis kartus, kol pagaliau buvo patenkintas. Berniukas turėjo tokią įtaką ir taip savimi pasitikėjo, kad mes su tuo susitaikėme.“³

Yves'o vaikystės nuotraukose matome gyvą, besišypsantį kūdikį, saugiai įsitačiusį ant dailios mamos kelių. Šeimos portretuose jis visada yra dėmesio centre, virš jo su meilium rūpesčiu palinkę vienas ar abu tėvai, besistengiantys vaiką prajuokinti mėgstamu žaisliuku arba nedidele gėlių puokšte. Kai Yves'as sulaukė trejų, Prancūzija stojo į kovą su Vokietija – vyko Antrasis pasaulinis karas, – tačiau tai nepaveikė nerūpestingo šeimos gyvenimo. Kadangi Charlesas buvo vedęs ir turėjo vaiką, jį atleido nuo karinės tarnybos, o Alžyras buvo pakankamai nutolęs nuo Prancūzijos ir nepatyrė baisių pralaimėjimo padarinių ir vokiečių okupacijos.

Per karą Charlesas ir Lucienne susilaukė dar dviejų vaikų: Michèle gimė 1942-aisiais, o Brigitte 1945-aisiais. Jos buvo gražios mergaitės. Michèle buvo panaši į motiną, o mažylė Brigitte priminė tėvą ir brolių; vis dėlto seserų gimimas nekėlė didelės grėsmės Yves'o viršenybei. Iki Michèle's jis šešerius metus mėgavosi išskirtiniu motinos dėmesiu, buvo vyriausias, vienintelis berniukas, be to, niekada nekilo abejonės, kas yra mamos numylėtinis. „Savaime suprantama, aš myliu savo dukteris, – sakydavo Lucienne. – Tačiau jausmai Yves'ui visada buvo labai stiprūs ir labai ypatingi.“⁴ Charlesas irgi mylėjo, bet buvo nutolęs nuo namų ūkio; grįžęs iš verslo kelionių išklausydavo žmonos atskaitas apie naujausius sumanaus sūnaus laimėjimus.

Mathieu Saint Laurent'ų šeima puoselėjo malonią tradiciją leisti vasaras viloje prie jūros gretimame Truvilio kurorte; čia Yves'as žaisdavo su Simone Tronc, bendraamžė mergaite, kurios tėvai bičiuliausosi su Charlesu ir Lucienne. Rugsėji, prasidėjus naujiems mokslo metams, šeima grįždavo į Oraną. Žiemą jie keliaudavo į šalies gilumą aplankyti Charleso tėvų, turėjusių sodybą Atlaso lygumose; pro automobilio langus vaikai spoksodavo

bailiuką. Kiekviena mokykla turi savų priekabiautojų, ir jie netrunka užuosti auką. Yves'ui Mathieu Saint Laurent'ui šis vaidmuo teko jau pirmą dieną, tik įžengus į licėjų. Jis sakė: „Galbūt aš neturėjau berniukui būdingų savybių. Kai tik mano mokslo draugai suprato, kad aš kitoks, pavirtau jų atpirkimo ožiu.“⁸

Jei pasisekdavo, jis atsipirkdavo patyčiomis ir įžeidimais. Jei ne, klasės draugai jį mušdavo ir stumdydavo, piktai juokdamiesi, kai šis ropodamas rinkdavo savo knygas. Pikčiausi skriaudikai sumušdavo jį mokyklos kieme arba nutempdavo į prausyklą ir uždarydavo vienoje iš kabinų. Būdamas per silpnas apsiginti, Yves'as mėgino slėptis, prisigalvodavo priežasčių pasilikti klasėje po pamokų arba išsmukdavo į koplyčią, tikėdamasis vienumoje praleisti pertraukas. Fizinio lavinimo pamokos prilygo tikrai kančiai; Yves'as nedrąsiai stovėdavo, kol kapitonai rinkdavo komandas, žinodamas, kad jį pasirinks paskutinį. Žaidimui prasidėjus, jis su baime laukdavo komandos draugų įžeidimų, kai juos nuvildavo. Berniuko tėvai ir mokytojai džiaugėsi pažymiais, tačiau Yves'o sumanymas vertė klasės draugus dar labiau jį erzinti. „Aš buvau kupinas liūdesio ir baimės, netgi siaubo. Kiekvieną rytą prieš einant į mokyklą mane supykindavo. Tai buvo psichologinis smurtas.“⁹

Grįžęs namo, vaikas pasislėpdavo savo eskizuose, knygoje ir teatre. „Aš ėmiau gyventi dvejopą gyvenimą. Vienoje pusėje buvo mūsų namai, laimė mano šeimoje ir pasaulyje, kurį sukūriau savo piešiniais. O kitoje pusėje, mokykloje... iš manęs tyčiojosi, buginio ir mušė klasės draugai.“¹⁰ Kaip dauguma vienišų, per anksti subrendusių paauglių, jis svajodavo apie pabėgimą į tokią vietą, kurioje būtų vertinamas. Labiausiai mėgdavo įsivaizduoti savo vardą šviečiančiomis raidėmis Eliziejaus Laukų prospekte Pary-

žiuje. „Kai tik jie prie manęs pristodavo, aš sau sakydavau: „Vieną dieną tu būsi garsus.“ Tai buvo mano būdas jiems atsilyginti.“¹¹

Vis dėlto patyčios padarė savo. Spindinčių akių berniukas iš Yves'o vaikystės nuotraukų virto išbalusiu liesu paaugliu, tokia išvaizda tik paryškino silpniausias jo bruožus, didelę nosį ir atsi-kišusias ausis, kurias paveldėjo iš tėvo. Būdamas vienas su mama, Yves'as valandų valandas linksmai plepėdavo, tačiau kompanijoje elgdavosi nerangiai tarsi kvailys. Mokyklos nuotraukose aktyvūs klasės draugai pozuoja su pasitikėjimu, o jis, atrodo, traukiasi nuo objektyvo. Net drabužiai kalba apie vaiko nesaugumą; kiti berniukai tingiai stoviniuoja, vilki marškinėlius ir netvarkingus megztinius, o Yves'o švarkas nervingai susagstytas iki pat smakro, kaklaraištis stipriai užveržtas. Šeimos nuotraukose jis nedrąsiai kabinasi į motiną, susiliedamas su fonu už savo seserų ir Bobinetės, linksmos šeimos terjerės.

Yves'as tėvams nepasakojo apie patyčias. „Niekam tos paslapties nepatikėjau, net savo mamai.“¹² Sprendimą tylėti iš dalies nulėmė išdidumas. Jis troško nenuvilti savo tėvų, ypač Charleso, kuris berniukui atrodė esąs rinkinys viso to, koks turėjo būti vyras Orane. Galbūt Yves'as taip pat galvojo, jog paprasčiau bus problemas ignoruoti tikintis, kad jos savaime išnyks. Tačiau pagrindinė tylos priežastis buvo kaltė; jis nuo mažumės juto, kad vienas iš pagrindinių jo ir klasės draugų „skirtumų“ buvo kažkas, ko jis neišdrįso aptarti su tėvais – jo seksualumas. „Aš buvau kitoks nei kiti berniukai, – prisipažino jau suaugęs, duodamas interviu *Le Figaro* dienraščiui. – Aš nepritapau, be jokios abejo-nės, todėl, kad buvau homoseksualus.“¹³

Homoseksualumas buvo tabu konservatyviame Mathieu Saint Laurent'ų šeimos draugų rate, smerkiamas kaip nuodėmė